

AUDIOTRANSRIPTIE FOCUSINTERVIEW 1 – 8 APR 2024

Onderzoeker [00:00:03] Enerzijds zou ik een stukje interview wil doen rond wat daar gebeurd is en anderzijds ook een beetje kijken naar wat dat daar nog ontbreekt om het beter te maken. Zie jij dat zitten?

J1. [00:00:22] Ik zie dat zitten en ik zal zeggen ik heb tot 10.45u normaal gezien, want om 11.00u moet ik ergens anders zijn in de stad.

Onderzoeker [00:00:31] Goed dan gaan we er vaart achter zetten hè? Ja, wat is uw eerste reactie? Als ik u nu vraag van hoe dat jij die namiddag toen beleefd hebt? Wat is uw top of mind reactie als je daar aan terugdenkt?

J1. [00:00:47] Ja, dan moet ik er eerst eventjes aan terugdenken. Ik ben daar heel voldaan buiten gekomen. Je kunt zo naar kunst kijken en dat echt tot u laten binnenkomen en dat kleine dingetjes geshift zijn in uw hoofd. Dat zat daar in, rijkere betekenissen. Er zijn ook een paar goede gesprekken uitgekomen. Ik heb ook wel die verbinding met die andere mensen gevoeld, hoewel ik die niet kende. Dus een heel voldaan gevoel. Het was gewoon echt een goede middag. Ja.

Onderzoeker [00:01:31] Ja. En heb je daar op een later moment nog aan gedacht? Is dat blijven hangen en heb je erover nagedacht of over gepraat met mensen?

J1. [00:01:39] Ja, zeker en vast. Sowieso. Ja, enerzijds met een paar mensen rond dat idee van familieopstellingen enzo. Ook met een paar mensen die in de kunsteducatie zitten, bijvoorbeeld met mijn directeur. Of Karolien Bogaerts die ken je wel. Daar werk ik soms ook mee samen. Met hen heb ik het er ook eens over gehad. Dat dat wel interessant is dat het een nieuwe blik gaf. ja.

Onderzoeker [00:02:16] Oké. Ja en aan jou moet ik niet vragen: ben je nog een keer naar het museum gegaan?

J1. [00:02:24] Uiteraard.

Onderzoeker [00:02:25] Wat heeft de sessie voor u gebracht? Wat heeft dat bij u gedaan? Je hebt al een beetje beantwoord. Is daar nog iets dat je eraan toe wilt voegen? Of wat heeft u het meest bewogen? Misschien is dat wel een belangrijke vraag he?

J1. [00:02:46] Pom pom pom ... Zo toch wel vooral dat kunst... of dat je met die methodiek mensen samen kunt brengen en en samen iets kunt laten doorlopen. Ja, dat denk ik vooral. En dat dat dan toch eigenlijk een beetje een snelkookpan is, die je creëert. Dat dat eigenlijk op korte termijn, in heel korte tijd, niet termijn, er toch iets heel waardevol kan ontstaan tussen mensen. Ik denk dat de meesten wel ook echt met een gevoel... Ik ga niet zeggen dat al mijn vragen waar ik op dat moment meer mee zat beantwoord zijn, maar ze gaven ook weer een klein nieuw perspectiefje aan ofzo. In een hele veilige omgeving, op een fijne manier. Het zat hem wel meer in een soort - hoe moet ik dat nu zeggen? - emotioneel welbevinden, dan dat het echt op de kennis en feitelijkheden over die kunstwerken ging ofzo. De kunst was voor mij een beetje een katalysator, eerder dan het onderwerp.

Onderzoeker [00:04:17] Ja. En wat werkte er wel voor jou en wat werkte er niet?

J1. [00:04:26] Het is intussen even geleden hé. Ik vond de opbouw heel goed gedaan. Eerst het heel sensitieve en dat vertragende. En dan het inleven in een personage en dan het de opdracht krijgen om in één deel van het personage en dan die familieopstelling. Dus dat vertragen, die vertraging heb je wel echt nodig. En dan wat er zeker ook wel werkte, maar dat is eerder vanuit mijn eigen achtergrond of mijn eigen kennis daarin is, dat je wel gewoon echt een groepje hebt van ja, ik zal het een coalition of the willing noemen; mensen die daar wel bewust voor kiezen om daarmee in te stappen. Als ik aan mijn eigen klasgroepen denk, dan kan ik mij zo vijf mensen voorstellen die dat experiment zouden willen aangaan en vijf mensen die gillend weglopen en daar compleet op blokkeren en dan niet zullen willen doen. Dus het is het feit dat het een beetje die vrijwilligheid en dat engagement dat er ook wel echt gewoon bewust inzit van de mensen die daar in mee willen gaan. Ja, dat is wel nodig denk ik.

Onderzoeker [00:05:50] Ja. En waren de dingen voor u die daarin totaal niet werkten?

J1. [00:05:56] Awel, daar was ik al aan denk je. Maar ik heb me wel min of meer gewoon overgelaten aan het proces of zo. Ik herinner me wel dat er op een gegeven moment veel achtergrondlawaai was, maar ook dat was niet zo extreem storend, dat ik uit het ding ging. Nee. Ik kan me niet herinneren dat ik echt op een gegeven moment dacht van: ik ben eruit, ik ben hier uit het proces, ik doe er niet meer mee.

Onderzoeker [00:06:38] Oké. Wat was voor jou een belangrijk moment tijdens de sessie?

J1. [00:06:49] Dat weet ik eigenlijk niet. Goh, nee, dat kan ik niet zeggen. Die korte reflectiemomenten na ieder onderdeel, waarbij je tegen elkaar vertelt wat je hebt ervaren en hoe dat je de andere hebt ervaren of wat je de ander hebt zien doen. Dat was wel belangrijk ook, omdat je zo bepaalde korte emoties of korte: 'huh? wat doet die nu?' daarmee wegfiltert en zo kom je ook wel tot dat vertrouwen dat nodig is voor die laatste oefening.

Onderzoeker [00:07:43] Ja. Heb jij bepaalde drempels ervaren?

J1. [00:07:56] Ik heb het begin gezegd, in de introductiegesprekken, iets van dat ik het wel spannend vond, omdat ik die methodiek niet ken en ehm... Ik was redelijk opgelaten als ik toekwam. En je collega - ik ben haar naam even kwijt - Ruth. Ruth zei dan zo van: ah ja, maar dat is niet erg, goed dat je dat uitspreekt en toen was het ook gewoon weg. De grootste drempel was komen, want het klinkt wel heel groots. Net omdat die methodiek ook komt uit de wereld van de psychotherapie en dan kunnen de dingen gewoon heel groot worden, wat ook wel spannend is met zo'n groep onbekenden in een openbare plaats natuurlijk.

Onderzoeker [00:08:52] En is dat ook hoe je het dan ervaren hebt?

J1. [00:08:54] Uhm nee, nee, omdat dat gewoon klein begon. Uhm en die opbouw zat echt goed. Het begon heel klein, met vooral te kijken en ervaren en dan je inleven. En daar zat ook gewoon een soort vrijblijvendheid in, in de keuzes die je maakt. Je laat wel van alles van uzelf zien, of er zit wel een stuk van jezelf en wat je op dat moment toelaat. Maar ja, het was wel oké.

Onderzoeker [00:09:25] Ja oké. Ik ben dus ook op zoek naar - je zegt het zelf van: je hebt het proces, je hebt de ervaring met de groep - eerder dan uh dat de kunst ofzo centraal stond.

J1. [00:09:43] Uhu.

Onderzoeker [00:09:44] Zijn er elementen die jij meer ontdekt hebt in dat laatste werk bijvoorbeeld, via de opstelling?

J1. [00:09:53] Ehm ja, omdat je dan toch naar de relationele kant van de zaak gaat kijken. Dat werk, volgens mij komt dat ergens in een Suske en Wiske boek ofzo terug. Dus dat werk ken ik al dertig jaar. En ik zag daar altijd het spreekwoord in. Ik zag daar altijd de rijk gedekte tafel in, maar verder zag ik daar niet veel in. Maar op dat moment zijn we doorgedaan op de familierelaties tussen die personen en dat vond ik dan weer wel heel tof omdat op die manier een nieuwe lading en nieuwe verrijking te geven. En ja, dat brengt u dan ook terug in de tijd. Daar zit dan toch nog een historische component aan van hoe dat wij vandaag onze families ervaren, zou dat toen ook zo geweest zijn? Dus ja, nee, daar zit wel zeker een verrijking in. Ik ben even aan het denken aan dat ander werk, dat kende ik eigenlijk niet, dat werk dat we daarvoor hadden gezien. Maar ook dat... ah ja, dat was met die gezelschap en die kunstenaar die op dat werk staan hé. Ja, ook dat nodigt gewoon uit tot lang en traag kijken. Ja. Dus dat verrijkte ook wel mijn blik op dat werk, want anders zou ik er gewoon te snel aan voorbij gegaan zijn.

Onderzoeker [00:11:27] Ja. Maar hebben we daar die oefeningen of die opstelling voor nodig?

J1. [00:11:42] Voor de ... - hoe heette dat werk weer, dat tweede werk dat we gezien hebben? - dat spreekt wat gemakkelijker. Weet je dat nog? Of 'het tweede werk'...

Onderzoeker [00:11:52] Je bedoelt die meester met die spiegel?

J1. [00:11:54] Ja.

Onderzoeker [00:11:54] Ja, ik weet niet hoe dat dat heet, maar 'meester met spiegel'. (lacht)

J1. [00:11:57] 'Meester, met spiegel', ja. Dus de meester met de spiegel, dat heeft mijn aandacht wel langer vastgehouden. En bijvoorbeeld moest ik daar met een gids staan, zou ik allang afgedwaald zijn, moest er iemand kennis overdrachtelijk werken, zou ik afgehaakt zijn. Of zou ik stoppen met kijken, dat is nog iets anders, zou ik alleen maar luisteren. Je kunt wel gesprekken met mensen voeren om lang te blijven discussiëren over dat werk, maar zó lang? We hebben daar toch een kwartier of 20 minuten bij gestaan en dat is toch nog iets anders. En als het gaat over de familierelaties bij 'Zo de ouden zongen...'. Dat is een thema, daar heb je wel wat ruimte en psychologische veiligheid voor nodig om het daar over te kunnen hebben. Het is ook niet iets dat je zomaar op tafel gooit of zo, tenzij in een snelle mop of zoiets. Ik wil zeggen om dat doorwrocht te bespreken, dat lukt ook niet, denk ik, op korte tijd, denk ik.

Onderzoeker [00:13:16] Dus ja. Dus mijn vraag is van: ja, heb je daar een opstelling voor nodig? Wat is dan de meerwaarde van die opstelling?

J1. [00:13:25] Ja, en dan denk ik dat het antwoord is: de meerwaarde van de opstelling is dat je op een ander niveau, op een persoonlijker niveau, op een emotioneler niveau, op een relationeler niveau naar kunstwerken kunt kijken. Dat die uw aandacht vasthouden. Uhm. Op een veilige manier en op een wederkerige manier ook. Je kunt evenveel tijd spenderen bij een kunstwerk door iemand die er van alles over vertelt. Zo typisch de kennisoverdracht of zo. Maar dan gaat dat niet over het emotionele, relationele, persoonlijke niveau. Dan gaat het gewoon over een ander ervaringsniveau. Je kunt met mensen met wie die psychische veiligheid al van tevoren hebt misschien wel op dat niveau spreken, maar dat zal korter zijn. Dat zal minder diepgravend blijven in zo'n museum setting. Dus ik denk dat daar wel echt een meerwaarde van de methode ligt. Dat je net die thema's aanhaalt en ja, dat je net dat soort gesprekken faciliteert en mogelijk maakt, die anders niet per sé bij een kunstwerk gevoerd worden, maar die in veel kunstwerken wel zitten.

Onderzoeker [00:14:56] Ja, ja, oké. Uhm. Ik ben eventjes aan het kijken. Ik had een aantal thema's uhm, gedistilleerd uit de experimenten zelf. Eentje daarvan is lichamelijk gewaarzijn. Uhm, kun jij een voorbeeld geven van een moment waarop je lichaam iets gevoeld heeft dat u informatie gaf over... uhm ja, dat kan dat kunstwerk zijn of over iets anders of uw verhouding daartoe?

J1. [00:15:25] Ja, bij dat eerste, bij die Jef Verheyen. Omdat we daar ... - ik weet niet meer wat die opdracht precies was, dat ben ik precies een beetje kwijt. Maar ik heb daar echt mijn ogen iedere keer op een ander focuspunt gezet en dat was tof. Dat was echt een oefening of een training voor mij in het afstellen van uw ogen en daardoor andere dingen gewaarworden. En ik dacht: wauw, wat een superpower is dat! Ja dus. Dat was echt gewoon heel fysiek en heel lijfelijk. En dat heb ik dan met bij dat andere werk, waarvan ik eventjes vergeten ben welk werk, ah ja, de grote zon van Otto Piene, ook terug ingezet en dan had ik dezelfde soort ervaring en dan dacht ik: yes, dat is tof!

Onderzoeker [00:16:16] Ja. En heb je dat ook nog bij de andere twee werken op één of andere manier een lichamelijke ervaring gehad?

J1. [00:16:30] Ik herinner mij dat ik dan bij de meester en de spiegel me had ingeleefd in de meester, wat voor mij een ongelooflijk blasé karakter was. En dan begon ik mij ook fysiek wat te... dan voelde ik ergernis. Maar je kunt dat fysiek voelen bij wat anderen zeiden. En dat fysieke als we daar bij de Jordaens stonden, stonden sommige mensen... Op een gegeven moment stonden we veel te dicht bij elkaar en dat was echt redelijk ongemakkelijk.

Onderzoeker [00:17:07] Ja, ja. Oké. Uhm. Is uw perspectief op die kunstwerken veranderd tijdens de sessie?

J1. [00:17:17] Ja.

Onderzoeker [00:17:18] En kun je daar iets over zeggen van wat dat daar toe bijgedragen heeft? Of over welke werken dat dat ging?

J1. [00:17:27] Uhm, pom pom pom... Vooral die tijd heeft daar voor gezorgd. Tijd doorbrengen met het werk heeft ervoor gezorgd dat ik dat werk van Jordaens toch weer veel rijker heb ervaren dan dat ik dat dacht. Ik kan deze Antwerpse barok ook wel heel snel naast mij neerleggen, normaal gezien. Dus daar tijd bij doorbrengen, daar aandachtig naar kijken. Dat eens op een ander niveau lezen, in dat relationele niveau, zoals ik gezegd heb. Dat maakt wel dat werk of die ervaring veel rijker.

Onderzoeker [00:18:10] Ja ja uhm. Dan over emoties. Welke emoties heb je ervaren tijdens een sessie? Want daar heb je het daarnaast ook over gehad hè? Uhm, kun je daar voorbeelden van geven?

J1. [00:18:25] Oh, dat is al weer eventjes geleden natuurlijk hè. Er is intussen ook al weer zo veel anders gebeurt. Wat ik daarnet zei, bij de meester in de spiegel. Dat hautaine heb ik op een gegeven moment wel gevoeld en ook zo wat het afkerige naar anderen. Bij de Jef Verheyen die verwondering over uw oogkracht, zal ik het dan maar noemen. Ik weet al niet meer welk personage dat ik was.

Onderzoeker [00:19:02] De zingende grootmoeder was jij.

J1. [00:19:04] De zingende grootmoeder, ah ja. Juist, ja, ja. Ja, daar.... Hoe zou ik dat omschrijven als emotie? Zo, zo... de wil om iedereen verbonden te houden en trots op de familie of zoiets. Dat zat daar voor mij wel wat in.

Onderzoeker [00:19:35] Ja, ja, ja. Oké. Ja. Uhm. Ja, je hebt ook al iets gezegd over veiligheid. Heeft die interactie met en met elkaar en met dat kunstwerk u een persoonlijk inzicht gegeven?

J1. [00:20:05] Ja. Ehm. Ja, de zingende grootmoeder, met dat je dat nou aanhaalt. Mijn moeder heeft wel wat van de zingende grootmoeder en mijn moeder was die week een thema. En er zat nog wel iets dat aan elkaar geknoopt werd.

Onderzoeker [00:20:28] Ja, ja. Uhm. Die kunstwerken, hebben die nog betekenis voor u nadien? Door de ervaring die we hadden daarmee?

J1. [00:20:45] Niet per se. Dat wil zeggen ik heb niet meer aan die kunstwerken gedacht. Ik heb aan de ervaring gedacht. Ik heb aan de inzichten gedacht. En ik ben nog in het KSMKA geweest om een andere lesopdracht voor te bereiden en ik heb de zingende grootmoeder niet meer gezien en ik heb de dingeh... ook niet meer gezien, de man met de spiegel. Ik heb daar toen ook geen aandacht... Ik was functioneel aan het kijken, in functie van iets anders. Maar nee, eigenlijk niet per se. Al zal ik ze wel niet meer vergeten. Buiten de naam van de kunstenaar dan, van de kunstenaar met de spiegel.

Onderzoeker [00:38:54] Ja ja. Uhm, hoe heb jij de tijd ervaren die wij besteed hebben aan de sessie?

J1. [00:39:09] Het ging zo wel goed vooruit. Er zat een goed tempo in. Ik heb het nooit als te lang ervaren. En we zijn toch 2.00u bezig geweest of langer?

Onderzoeker [00:39:21] Ja zeker.

J1. [00:39:23] Ja. En ik heb dat niet als te lang ervaren. Maar dat kan dan ook aan mijzelf liggen, dat ik nooit te lang in een museum kan zitten. Ja, ik kan wel te lang in een museum zitten. Maar dat had het dus niet. Ik wil zeggen, omdat je toch heel aandachtig aan het werken bent en omdat je heel veel andere dingen beleefd, dan enkel maar visuele prikkels krijgt, was dat wel heel gevarieerd of zo. Maar het moest ook niet veel langer duren. Tegen het einde waren we wel moe.

Onderzoeker [00:40:03] Moe he? Ja, ja, ja, ja. Denk jij dat je nu iets meeneemt om kunst anders te gaan beleven, uit die ervaring?

J1. [00:40:16] Ehm goh. Vind ik moeilijk. Vind ik moeilijk omdat ik mij al op verschillende sporen die daar inzitten wel erg van bewust was. Ja. Vind ik moeilijk, want daar zit ook mijn rol als kunsteducator, ook weer tussen, als ik dat zo zou zeggen Ehm. Ik spreek sowieso wel graag al over stukken voorbij het eerste beeld, als ik bijvoorbeeld met vrienden naar een museum ga. En dan bedoel ik zo net de emoties die op een werk worden afgebeeld. Of 'kijk eens naar die onnozelaar daar blabla'. Ik leef me al heel erg in in een werk, als ik naar kunst kijk met vrienden en dat leidt meestal tot de tofste gesprekken zo.

Onderzoeker [00:41:42] Ja, ja, ja, dat is wel belangrijk dat je dat toevoegt nog. Ja, ja, want dat is natuurlijk het onderzoek ook van: wat is er nu toe te schrijven aan mijn experiment? Of wat zijn dingen die al bij u aanwezig waren? Ja.

J1. [00:42:02] Ja, maar ook daar, dan ben ik gewoon een slecht proefkonijn, denk ik. Ik wil zeggen eh, voor veel mensen is dat wel gewoon echt nieuw om op die manier, op die relationele manier te kijken naar kunst. Ehm. Ja, voor veel mensen is dat gewoon echt nieuw dus ik denk dat als je mensen meeneemt in zo'n reis, dat ze daar wel een bewustzijn en openheid voor krijgen die ze daarvoor nog niet hadden.

Onderzoeker [00:42:43] Ja. Maar daar speelt inderdaad uw ervaring en uw achtergrond in. Ja oké, dan heb ik alleen nog maar wat vraagjes als leeftijd, diploma, beroep en hobby's.

J1. [00:42:58] Leeftijd: Ik ben 41 jaar, diploma's Master in de kunstwetenschap, Master in cultureel management en een lerarenopleiding. En beroep leerkracht kunstgeschiedenis op verschillende academies en beleidsmedewerker aldaar. Hobby's? Ik ga graag op reis en ik sport af en toe ook wel een beetje.

Onderzoeker [00:43:33] Ja, en dat is waarschijnlijk ook het museum bezoeken en met kunst bezig zijn.

J1. [00:43:38] Ik wilde het niet gezegd hebben. (lacht) Ik heb van mijn hobby mijn beroep gemaakt.

Onderzoeker [00:43:46] Wauw! Ja. Ja, merci hé, Het is echt super waardevol. Ik ben er met jou ook heel snel kunnen doorgaan. Bij andere mensen moest ik zo wat meer zoeken ...